Interview with Pnina Zietel (Beber) from Solotvin

Name: Pnina Biber

Maiden name: Zietel

Gender: Female

Nationality: Jewish

Transcription: ראיון עם פנינה(פשה) ביבר לבית משפחת זייטל
2010

- הבית: צורתו (חומרי הבניין, הצבע, מספר קומות, מספר החדרים ותפקודיהם, מרתפים ועליית הגג, תנור וכד'); סביבתו (חצר, גינה, הבתים השכנים, חנויות וכד').

- הבית היה עשוי מעץ – עם גג רעפים. היה עלית גג והיו עולים לשם עם סולם. היה גם מרתף ובו היו כל הירקות כגון – תפוחי אדמה, גזר, סלק. היו שם אדניות עם חול ובו היו תוקעים את הפטרוזיליה. היו תפוחי אדמה בשפע והיו אוכלים כל השנה.
כאמור הבית היה מעץ – קומה אחת ועליית גג ומרתף. 2 חדרים היו בו. מטבח אחד ועוד חדר שינה. כל הילדים היו ישנו בעליית הגג. היו מיטות מתקפלות והיו מניחים אותם בכל הבית כלומר במטבח וחדר שינה.

הייתה גינה הכוללת : תפוחים, אגסים, לימונים. היה גם לול עם תרנגולות וברווזים. וכשהיו דוגרות הברווזים הם היו במטבח כדי שלא יקפאו. היו שם חמש עשרה ברווזים. כך שהיה בשר וביצים ולא היה צריך לקנות בשוק. גם פרה היתה והיה חלב. ואפילו הצליחו למכור מזה.

היה להם תנור כמו לרוסים ומחממים עם העצים שהיו קונים מהגויים. היו מביאים בולי עץ לבית שלהם ומנסרים לחתיכות ומחביאים את הגזרים ברפת ליד הפרה. היה מקום מיוחד למטרה זו. את הצואה עם הקש של הפרה היו מוכרים לגויים כי היו להם שדות והם היו באים עם עגלות כדי לאסוף את זה.
סביבת הבית והשכנים:

היו להם שני שכנים. לאחד קראו בשם וורונה. הוא היה אוקראיני ואשתו היתה פולניה. כל יום היו באים לאסוף אותו לאחד מ- 24 העיירות הסמוכות, כי לו היה את המפתח של בארות המלח. המלח היה מאד יקר. היתה חלוקה כל יום לעיירה אחרת – להורים שלי נתן בחינם.
השכן השני היה גם אוקראיני. הוא נפטר ואשתו נשארה עם 2 הילדים. לאחד היו קראו ניקולאי.

בני המשפחה: בני המשפחה הגרעינית (שנת לידה, השכלה, עיסוקים, קורות חייהם).
- שפות: באיזה שפה דיברו בני המשפחה? איזה שפות שימשו באיזה הקשרים? מה השפות שנשמעו בשכונה, בעיירה

בני המשפחה שלי: לאבא קראו אברהם,נולד בסולוטבינה בשנת 1883 הוא היה סוחר , היה לו חנות בדים. לפני מלחמת העולם הראשונה – היה 4 שנים באמריקה. אמא לא רצתה להגר לשם , הוא חזר לפולין.
לאמא קראו חיה –רחל נולדה בסולוטבינה בשנת 1887 – היתה עקרת בית חרוצה, מבשלת ומארחת הרבה אנשים, גם בתשלום. היה לב רחב.
לאחות הגדולה קראו בלה: ילידת 1910 עסקה בראיית חשבון.
דבורה – ילידת 1916 – עסקה בהלבשה תחתונה.ריקמה ותפירה.
פנינה –עסקה בכל מיני עבודות ובסוף במשטרה בתור פקידה.
לאח הקטן הירש – צבי – יליד 1923.
בנוסף נולדו תאומים ובגיל שמונה נפטרו(האמינו שזה מעין-הרע).
שפה:

בבית דיברו אידיש ופולנית. בבית הספר דיברו פולנית האוקראינים דיברו אוקראינית. בקיצור כל אחד דיבר את השפה שלו.

- דת: בתי תפילה ובתי כנסת, "חדרים", בעלי תפקידים (רבנים, שוחטים, מלמדים, דרשנים ועוד). באשר למבני הדת – יש מקום לשאול את השאלות שנשאלו ביחס לבית, ובפרט להתייחס למיקום ולעיטורים על קירותיו

הפנימיים והחיצוניים.
- אנשי הקהילה היהודית האחרים: שמות, פרטים ביוגראפיים, עיסוקים ומקצועות, שפות, ערי וארצות מוצא (במקרה של מי שלא נולדו בסולוטבין).

דת: הם ביקרו ב- 2 בתי כנסת. אחד גדול ואחד קטן. בית הכנסת הגדול היה מהודר על הקירות הפנימיים עם קישוטים. ציורים עם כל מיני חיות כגון ציפורים ואריות. בבית הכנסת הגדול היו הולכים כל יום שישי ושבת. ובאמצע השבוע היו הולכים להתפלל בבית הכנסת הקטן שהיה קרוב לבית.בית הכנסת הקטן היה שייך למשפחת יורן שגרו קרוב אליהם.
בנוסף היה בית כנסת נוסף ששמו נדבורנה בסמוך לבית הכנסת הגדול.

אנשי הקהילה שהיו. הייתה משפחת קרל. הבעל היה קצב ונפטר בהמשך. היה לו בן. לאשתו קראו סימה. היו להם 2 ילדים והבן הקטן היה קלפן.
הייתה עוד משפחה בשם טלרינג – הוא היה עגלון . היה נוסע לסטניסלב העיר הגדולה להביא סחורות. בהמשך אוטו דרס אותו ונהרג.

איזה מבנים היו שייכים לקהילה? כיצד נראו? היכן היו ממוקמים? כיצד היו מעוטרים?
- חסידות: איזה חצרות חסידיות היו מוכרות בעיירה, איזה זרמים חסידיים היו קיימים בעיירה ובסביבתה?

מבנים – היה בית גדול שהיה שייך לקהילה. היה חדר גדול ושם היה בית הספר שלימדו עברית. למורה קראו קרפל. הוא נתן כסף לאחיותיו והם עלו לישראל. היה לו הרבה כסף והוא ממן את הלמודים. הוא לימד שעה אחת – את השפה עברית.

היה יהודי בשם הלר – הוא היה ראש העיר והיה שותף בטחנת קמח. הוא היה גר ליד בית הכנסת . היה שם פארק . היה נשוי עם אשה חולה. היו לו 2 ילדים בן ובת.

מש' יורן – עסקו עם עצים . היו עשירים. הבת שלו התחתנה עם שפר – בחור נחמד וצנוע. היא התאהבה בו. עלו לארץ והיה מנהל בית החולים הדסה בירושלים. לאשתו היו 2 אחים והם הגרו לצכיה.

בסמוך לבית הכנסת הגדול היה בית כנסת עשוי עץ ששמו נדבורנה

הלא-יהודים בעיירה. בני איזה לאומים התגוררו שם? מה היו היחסים ביניהם? במה התאפיין כל לאום? באיזה מוסדות והקשרים היהודים נפגשו עם בני הלאומים האחרים? היכן גרו בני הלאומים השונים (האם היו שכונות נפרדות)?

האנשים הלא יהודים שגרו בסולוטוינה היו אוקראינים, פולנים וגרמנים. היחסים ביניהם היה בינוני. הם לא עשו צרות. כל אחד גר בשכונה אחרת.
לאוקראינים – לכל אחד היה שדות ומשקים משלהם. עסקו בחקלאות, היו להם פרות. הגברים חטבו עצים ומכרו אותם בשוק.
הפולנים – הם היו השליטים של העיר.
הגרמנים – היה להם מושבה כמעט מחוץ לעיר. היה להם כנסיה לחוד. היו להם משקים מחוץ לעיר ומסביבה. רק היהודים גרו במרכז.

מה עבר על העיירה במהלך מלחמת העולם הראשונה (כיבוש רוסי, שריפה, בריחה וחזרה אל העיירה)?
- כיצד זכרו את המדינות השונות שהשתתפו בקרבות – האימפריה האוסטרית והרוסית, השלטון האוקראיני העצמאי? מה היה היחס למדינות שהוקמו לאחר המלחמה, דוגמת צ'כוסלובקיה?

במלחמת העולם הראשונה המשטר היה תחת שלטון האוסטרי. לקיסר קראו וילהלם. הקיסר אמר ליהודים מי שרוצה יכול לעבור לצכיה. אמנם הרבה עברו לשם. ואז הקוזקים נכנסו לעיירה בזזו ורצחו את האנשים. היה פחד גדול בעיירה.

אוסטריה הייתה אימפריה וכמו שנאמר אפשר היה לעבור לצכיה. שרפו את הבית של ההורים.חזרנו לסולוטבינה מצכיה לאחר המלחמה גרנו באופן זמני אצל שכנה גויה ולאחר מכן חזרו ובנו מחדש את הבית בזכות אבא שהיה לו כסף שהביא מאמריקה.

האם התקיים קשר כלשהו עם יוצאי סולוטבין בחו"ל – באמריקה, בארץ ישראל או במקומות אחרים? האם שמעו בעיירה על ארגונים יהודיים כלשהם, האם עמדו איתם בקשר כלשהו?
- האם התקיימה פעילות ציונית כלשהי? מה היו מאפייניה? מי היו האנשים המעורבים? כיצד תפסו את ארץ ישראל בראייה מסולובטין? כיצד תפסו את אמריקה?
- איזה מפלגות – ציוניות ולא ציוניות, יהודיות ולא יהודיות, פעלו בעיירה?

התקיימו פעילויות ציוניות. הביאו מורה מעיירה סמוכה "נדבורנה" והוא לימד עברית. היה אוכל אצל ההורים של פנינה גם

ישן שם לפעמים.

בסולוטוינה שמעו על הרצל ועל אמריקה. אמרו שטוב שם ועוד יהודים מסולוטבינה נמצאים שם וכדאי מאוד לנסוע לשם.
אמא לא רצתה לנסוע לשם.
הייתה מפלגה בשם "גורדוניה", פרייהייט, רביזיוניסטים, אחדות העבודה. אמא – הייתה בגורדוניה. ולמדה ודיברה את השפה עברית.

מה התרחש ערב מלחמת העולם השנייה ובמהלכה? כיצד נתקבלו השלטונות הסובייטים על ידי תושבי? מה היה היחס לסובייטים אצל כל לאום ולאום? כיצד נתפסו הגרמנים?
- מה קרה בסולוטבין במהלך המלחמה?

כשנכנסו הרוסים, הם גרשו את הפולנים ואת הגרמנים הגלו לסיביר. את היהודים לא גרשו. רק משפחה אחת הגלו, כי היה להם בן מלשן.
הרוסים נתנו הוראה לקנות את כל הסחורה מהחנויות ושלחו למשפחות שלהם ברוסיה. היה להם הרבה רובלים (לא שדדו).
ואז עצרו את הבעלים של החנויות וכל החנויות נסגרו. נאלצו לפתוח קואפרטיב- הייתה חלוקה של מצרכים בכרטיסיות.

מה עבר על סבתך בזמן המלחמה?
ומה קרה בתום המלחמה ועד העלייה ארצה, וכן בתקופה שלאחר העלייה?
- האם הייתה אפשרות לשוב לעיירה בתום המלחמה? מה היו השיקולים בעד ונגד? האם מישהו

היא עבדה במשטרה בתור פקידה אצל האוקראינים ואז כשפרצה המלחמה הודיעו שהגרמנים נכנסו לעיר ואי אפשר לחזור הביתה כי זה מאד מסוכן. אז החליטה שתסע לסטניסלב, שם הייתה לה משפחה , אחותה ודודות שלה חיו שם.אמרו לה שכדאי לה לברוח רחוק יותר ואז יצאה לרחוב וראתה שכל הרוסים בורחים , היו מלא עגלות וסוסים. לא הייתה לה ברירה, עלתה על אחת העגלות וכך נדדה שבועות שלמים.
בדרכה עברה דרך קייב.
ואז הכירה את בעלה - משה. בהמשך התחתנו ונולדה - לאה. בהמשך ברחו לרוסיה ושם סבא גוייס לצבא הרוסי. אמא הייתה לבד עם הילדה. היה מאד קר ולא היה אוכל ובגדים. חיו על מים ולחם וסבלו ממחלות.

בסוף הרוסים רצו לקחת את האנשים חזרה לפולין אך לא הגיעו לשם כי נסעו חודש ימים ברכבות בכל מיני ארצות באירופה והגיעו בסוף לאוסטריה. שם הג'ויינט דאג להם, כי לא היו בגדים ונעלו נעליים בלויות. לבשו סמרטוטים. שם נתנו לאמא מעיל כדי להתחמם. עד היום היא לא שוכחת את המעיל – כי הוא היה חסר לה מאד.
ואז הביאו אותם לגרמניה – שם נולדה רחל – שם שהו שנתיים. הג'ונט דאג ליהודים.
בגרמניה היתה בקשר עם בן דוד שלה מאמריקה בשם פייבל דייצ'ר אשר
עזר להם בכך ששלח להם בגדים וכסף.
בסוף שנת 1948 עלו לארץ ישראל היום היא בת 90 יש לה 3 נכדים ונינים. וגרה בעיר לוד.

Community: Solotvyn

Source URL: http://jgaliciabukovina.net/he/node/151753